

Wspomnienie o Profesorze Bogusławie Cudowskim (1955–2020)

W dniu 8 września 2020 r. zmarł w Białymstoku Profesor Bogusław Cudowski, wybitny Uczony, zasłużony dla rozwoju polskiej nauki prawa pracy, nauczyciel akademicki, profesor Uniwersytetu w Białymstoku, Kierownik Katedry Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, sędzia Sądu Najwyższego.

Profesor Bogusław Cudowski urodził się 6 maja 1955 r. w Białymstoku. W roku 1978 ukończył studia administracyjne na Wydziale Administracyjno-Ekonomicznym Filii Uniwersytetu Warszawskiego w Białymstoku. Aspiracje poznawcze i ambicje zawodowe zdecydowały o podjęciu w tym samym roku przez uzdolnionego magistra pracy na stanowisku asystenta na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Niewątpliwie istotnym zdarzeniem dla działalności naukowej było spotkanie z prof. Ludwikiem Florkiem i przyjęcie na seminarium doktoranckie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Na tym wydziale w 1987 r. obronił rozprawę doktorską pt. *Prawne problemy dodatkowego zatrudnienia*, uzyskując stopień doktora nauk prawnych.

W 1992 r. Profesor Bogusław Cudowski był stypendystą Komisji Wspólnot Europejskich w Wyższej Szkole Nauk Administracyjnych w Speyer (RFN), gdzie została zebrana literatura związana z tematem pracy habilitacyjnej. Z kolei w 1993 r. był stypendystą Akademii der Wissenschaften und der Literatur Mainz. Stypendium to było realizowane w Freie Universität Berlin. Zaowocowało to opublikowaniem takich artykułów jak: *Lokaut jako jedna z podstawowych instytucji wsparcia sporów zbiorowych RFN* („Praca i Zabezpieczenie Społeczne”, 1993, nr 5–6) oraz *Stosowanie lokautu w państwach zachodnioeuropejskich* („Polityka Społeczna”, 1994, nr 9).

Kolejne lata wytężonej pracy badawczej, uzupełnionej doświadczeniem i praktyką (w 1992 r. zdaje egzamin radcowski), doprowadziły do przedłożenia rozprawy habilitacyjnej pt. *Spory zbiorowe w polskim prawie pracy*. Na jej podstawie 25 września 1998 r. uzyskał na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych.

W kolejnych latach po habilitacji Profesor Bogusław Cudowski objął szereg funkcji kierowniczych. Od 1999 r. pełnił funkcję kierownika Zakładu Prawa Pracy i Polityki Społecznej w Wyższej Szkole Administracji Publicznej w Białymstoku. W tym samym roku został profesorem nadzwyczajnym nauk prawnych. Od 1 września 2003 r. pełnił funkcję kierownika Zakładu Zbiorowych Stosunków Pracy na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Umiejętności organizacyjne Profesor Bogusław Cudowski realizował także jako Kierownik Studiów Doktoranckich na Wydziale Prawa UwB. Ponadto już wcześniej został członkiem Centrum Kształcenia Nauczycieli oraz przewodniczącym Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej ds. Nauczycieli Akademickich i przewodniczącym Uczelnianej Komisji Wyborczej, a także wiceprzewodniczącym Komisji ds. Oceny i Rozwoju Kadry Naukowej.

W latach 1998–2008 współorganizował cztery regionalne konferencje naukowe (Tykocin 1998 r., Gruszki 1999 r., Supraśl 2000 r., Białowieża 2003 r.), służące kształceniu młodych pracowników naukowych, oraz ogólnopolski zjazd katedr i zakładów prawa pracy (Białystok 2001 r.).

Dominującą tematyką w pracy badawczej Profesora Bogusława Cudowskiego było zbiorowe prawo pracy. W tym obszarze na przestrzeni wielu lat publikował opracowania dotyczące następujących zagadnień: spory zbiorowe, rokowania i porozumienia zbiorowe oraz ich

wpływ na treść stosunku pracy, autonomiczne źródła prawa pracy (układ zbiorowy pracy, statut), prawa i interesy zbiorowe, odpowiedzialność karna w sporach zbiorowych, sytuacja prawna działaczy związkowych, charakter prawa do strajku oraz prawo do lokautu. Profesor Bogusław Cudowski jest doceniany za wkład do nauki zbiorowego prawa pracy dzięki monografii *Spyry zbiorowe w polskim prawie pracy* wydanej w 1997 roku. Wśród pozostałych publikacji z zakresu zbiorowego prawa pracy na uwagę zasługują w szczególności następujące opracowania: *Odpowiedzialność karna według ustawy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych* (w: *Prawo pracy, ubezpieczenia społeczne, polityka społeczna. Wybrane zagadnienia*, red. B.M. Cwiertniak, Opole 1998), *Statut jako pozaustawowe źródło prawa pracy* (w: *Źródła prawa pracy*, red. L. Florek, Warszawa 2002), *Zbiorowe zawieszenie treści umownych stosunków pracy* (w: *Prawo pracy, a bezrobocie*, red. L. Florek, Warszawa 2003), *Prawo do zrzeszania się, prowadzenia rokowań i sporów zbiorowych w Polsce, a europejskie prawo pracy* (w: *Europeizacja polskiego prawa pracy*, red. W. Sanetra, Warszawa 2004). W środowisku naukowym zostały one ocenione jako opracowania obejmujące nowatorskie kwestie o znacznym stopniu teoretycznej złożoności. Ten kierunek badań naukowych był niezwykle trafny, również z tego względu, iż w latach 90. XX w. tematyka zbiorowego prawa pracy była dość słabo rozwinięta w prawie pracy.

Istotną część aktywności naukowej Profesora Bogusława Cudowskiego koncentrowała się także wokół problematyki dodatkowego zatrudnienia i jej poświęcił monografię pt. *Dodatkowe zatrudnienie* (Wolters Kluwer, Warszawa 2007), która jest jego książką profesorską. Stanowi ona pierwsze całościowe opracowanie tej tematyki i jest efektem wieloletnich zainteresowań Profesora. W środowisku naukowym monografia ta jest cenniejsza ze względu na interesujące oraz różnorodne wątki oraz refleksje teoretyczne. Autor podjął się w niej analiz zróżnicowanych regulacji prawnych, jak tzw. powszechne prawo pracy, pragmatyki pracownicze, pragmatyki służbowe. Prezentowane w niej refleksje teoretyczne Autor umiejętnie połączył z oceną ich implikacji w praktyce. Chodzi zarówno o dostrzeżenie zjawiska dodatkowego zatrudnienia na rynku pracy, jak i jego perspektyw rozwojowych. Profesor Bogusław Cudowski w ramach tematyki dodatkowego zatrudnienia opracował także następujące artykuły: *Wielkość zatrudnienia pracowniczego u jednego pracodawcy* („Państwo i Prawo” 2005, z. 3), *Zakres ograniczeń dodatkowego zatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej przez nauczycieli* („Państwo i Prawo” 2006, z. 12), *Urlop wypoczynkowy i bezpłatny a dodatkowe zatrudnienie* (w: *Człowiek, obywatel, pracownik. Studia z zakresu prawa. Księga jubileuszowa poświęcona Profesor Urszuli Jackowiak*, red. J. Stelina i A. Wypych-Żywicka, Gdańsk 2007), *Umowny zakaz dodatkowego zatrudnienia* (w: *Problemy zatrudnienia we współczesnym ustroju pracy. Księga Ju-*

bileuszowa na 55-lecie pracy naukowej i dydaktycznej Profesora Włodzimierza Piotrowskiego, red. Z. Niedbala i M. Skąpski, Poznań 2009), *Dodatkowe zatrudnienie nauczycieli akademickich zatrudnionych w uczelniach publicznych* (w: *Zatrudnienie nauczycieli akademickich*, red. W. Sanetra, Warszawa 2015), *Zakres przedmiotowy ograniczeń dodatkowego zatrudnienia nauczycieli akademickich zatrudnionych w uczelniach publicznych* („Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2019, nr 9).

Trzecim nurtem zainteresowań naukowych Profesora Bogusława Cudowskiego była sytuacja prawna pracowników samorządowych, między innymi problematyka uprawnień pracowników samorządowych, ograniczenia w podejmowaniu dodatkowej działalności. Wśród publikacji należy wymienić: *Kształtowanie wynagrodzeń pracowników samorządowych* (w: *Rozwój kadr administracji publicznej*, red. B. Kudrycka, Białystok 2001), *Utrata wynagrodzenia przez pracownika samorządowego jako sankcja prawa pracy — o przepisach antykorupcyjnych w ustawach samorządowych* („Finanse Komunalne” 2005, z. 1–2), monografię pt. *Odpowiedzialność jako instrument zapewnienia prawidłowego funkcjonowania samorządu terytorialnego (o potrzebie badań)* (red. B. Cudowski, Białystok 2006), *Trzynasta pensja pracowników samorządowych po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 21 lutego 2006 r., K 1/05* („Finanse Komunalne” 2006, nr 5), *Przyznawanie nagród jubileuszowych i „trzynastek” wójtom i przewodniczącym organów wykonawczych samorządu terytorialnego wyłączną kompetencją rad i sejmików* (wyrok NSA z 17 października 2007 r., II OSK 1286/07), („Finanse Komunalne” 2008, nr 1–2), *Wynagrodzenie pracowników samorządowych (wybrane problemy)* (w: *Wynagrodzenie za pracę w warunkach społecznej gospodarki rynkowej i demokracji*, red. W. Sanetra, Warszawa 2009).

W zakresie powszechnego prawa pracy Profesor Bogusław Cudowski podejmował m.in. problematykę ustaniania zakazu konkurencji w razie niewywiązania się pracodawcy z obowiązku wypłaty odszkodowania, prawa do odprawy pieniężnej, ustalenia sposobu ustaniania stosunku pracy, roszczeń z tytułu bezprawnego wypowiedzenia umowy o pracę na czas określony, przyczyn rozwiązania stosunku pracy, modyfikacji długości okresu wypowiedzenia. Niektóre z nich podejmowały zagadnienia nowe, wynikające z rozwoju ustawodawstwa prawa pracy, zaś inne dotyczyły najbardziej spornych kwestii.

Na uwagę zasługuje także i to, że Profesor Bogusław Cudowski w obszarze tzw. szczególnego prawa pracy zapoczątkował badania nad statusem prawnym nauczycieli akademickich. Zwieńczeniem tych zainteresowań naukowych była przygotowana przez niego konferencja regionalna prawa pracy Katedr i Zakładów Prawa Pracy pt. „Zatrudnienie nauczycieli akademickich”, która odbyła się w Supraślu w 2014 r., a następnie z jego udziałem publikacja pokonferencyjna. W monografii tej analizie poddano szereg elementów zatrudnienia

nauczycieli akademickich, od jego historycznej ewolucji po nawiązanie i rozwiązanie stosunku pracy, prawa i obowiązki nauczycieli, a także odpowiedzialność dyscyplinarną.

W pracy badawczej Profesor wykazywał dużą dociekliwość, umiejętność dostrzegania teoretycznej jak i praktycznej jej natury. Jego opracowania dotyczą istotnych rangą problemów.

Do ostatniej chwili Profesor Bogusław Cudowski zajmował się pracą naukową, jego artykuł pt. *Kontrowersje w sprawie zasad ustalania wynagrodzenia za pracę — wybrane zagadnienia* ukazał się w czasopiśmie „Praca i Zabezpieczenie Społeczne” 2020, nr 7.

Profesor Bogusław Cudowski był także aktywnym praktykiem. W latach 90. był radcą prawnym w Radiu Białystok. W latach 2009–2018 był sędzią w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych oraz Spraw Publicznych Sądu Najwyższego. Jako sędzia był w składach orzekających w charakterze sprawozdawcy w około 300 orzeczeniach sądowych i brał udział w wydawaniu 27 uchwał Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych SN. W Sądzie Najwyższym cieszył się sympatią sędziów. Profesor Bogusław Cudowski cenił sobie doświadczenie pracy sędziego i chętnie odwoływał się do praktyki. Uważał, że nauka może mieć także praktyczny wymiar, gdyż powinna wspomagać rozwiązywanie praktycznych problemów. Profesor Bogusław Cudowski niejednokrotnie na seminariach doktoranckich dzielił

się informacjami o kolejnych orzeczeniach SN, do których warto było przygotować głosę. Ponadto, analizując omawiane na seminariach zagadnienia, sięgał do praktyki, chcąc niejako urealnić prowadzony wywód.

Spotkania z Profesorem Bogusławem Cudowskim na seminariach doktoranckich, w których oprócz doktorantów uczestniczyli także pracownicy Katedry Prawa Pracy, były zawsze niezwykle cenne. Efektem tej wyężonej pracy seminaryjnej były rozprawy doktorskie, wystąpienia na konferencjach oraz publikacje. Profesor wypromował 5 doktorów oraz był wsparciem dla dwóch habilitacji.

Profesor Bogusław Cudowski wspierał swoich współpracowników w rozwoju naukowym i awansie zawodowym. Doceniał i cieszył się z ich osiągnięć. Był nie tylko wspaniałym naukowcem, ale także człowiekiem, na którego zawsze można było liczyć. Z łatwością nawiązywał kontakty. W związku z tym postrzegany był jako osoba niezwykle towarzyska. Warto w tym miejscu przypomnieć również Jego zamiłowanie do aktywności fizycznej. Narty zjazdowe towarzyszyły Mu praktycznie w każdym sezonie zimowym. Lubił także pielęgnować kwiaty w swoim ogrodzie.

W naszej pamięci Profesor Bogusław Cudowski pozostanie jako zaangażowany nauczyciel, promotor, organizator i niezwykle ciepły i serdeczny człowiek.

Aneta Giedrewicz-Niewińska, Wioletta Witoszko